

23.3.2026

Eduskunnan hallintovaliokunnalle

**Valtiovarainministeriön lausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle
tietosuojalainsäädännön kokonaisuudistukseen liittyvistä muutoksista oikeusministeriön
hallinnonalan lainsäädäntöön HE 9/2026 vp**

Yleistä

Eduskunnan hallintovaliokunnan käsiteltävänä on hallituksen esitys eduskunnalle tietosuojalainsäädännön kokonaisuudistukseen liittyvistä muutoksista oikeusministeriön hallinnonalan lainsäädäntöön. Hallituksen esityksen tarkoituksena on tehdä hallitusohjelman mukaisesti kansallisen tietosuojalainsäädännön kokonaisuudistukseen liittyvät muutokset oikeusministeriön hallinnonalan lainsäädäntöön. Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi tietosuojalakia (1050/2018), minkä lisäksi tehtäisiin pääsääntöisesti teknisiä muutoksia kymmeneen muuhun oikeusministeriön hallinnonalan lakiin. Ehdotetut muutokset toteuttaisivat hallitusohjelman tavoitteita edistää tiedon liikkuvuutta tai julkisten palveluiden tarkoituksenmukaista järjestämistä sekä hyödyntää tarvittaessa nykyistä laajemmin EU:n yleisen tietosuoja-asetuksen sisältämää kansallista liikkumavaraa.

Hallintovaliokunta on pyytänyt esityksestä lausunnon valtiovarainministeriöltä. Valtiovarainministeriö on myös esitysluonnoksen lausuntokierroksella 3.10.2025 antanut sitä koskevan lausunnon. Valtiovarainministeriö esittää lausuntonaan eduskunnan hallintovaliokunnalle kunnioittavasti seuraavaa:

Tietosuojalain käsittelyn lainmukaisuutta koskevat muutosehdotukset

Esityksessä ehdotetaan tietosuojalain 4 §:n 2 kohtaa täsmennettäväksi ja laajennettavaksi siten, että pykälä loisi viranomaiselle jatkossa henkilötietojen käsittelyn oikeusperusteen yleistä etua koskevan tehtävän suorittamisen lisäksi myös silloin kun, käsittely tarpeen ja oikeasuhtaista viranomaiselle kuuluvan julkisen vallan käyttämiseksi. Muutoksilla edistettäisiin osaltaan kokonaisuudistuksen tavoitteiden mukaisesti julkisten palveluiden tarkoituksenmukaista järjestämistä.

Valtiovarainministeriö kannattaa pykälään ehdotettuja muutoksia. Oikeusperusteen laajentaminen julkisen vallan käyttämiseksi tarpeelliseen ja oikeasuhtaiseen käsittelyyn selkeyttää nykytilaa ja varmistaa sitä, että viranomaisten henkilötietojen käsittelystä ei ole tarpeen säätää kunkin yleistä etua koskevan tehtävän lisäksi myöskään julkisen vallan käytön osalta, vaan

käsittely voidaan perustaa suoraan tietosuojan yleissääntelyyn. Vaikka muutos nykytilaan on suhteellisen pieni, selventää se sitä, että viranomaisella on oikeusperuste henkilötietojen käsittelyyn myös silloin, kun on kyse julkisen vallan käytöstä.

Yleistä etua koskevan tehtävän osalta lainkohdan soveltamiseen liittyvät viranomaisten kokemat epäselvyydet nousivat esiin tietosuojalainsäädännön kokonaisuudistuksen koordinaatioryhmän kuulemistilaisuuksissa ja väliraportin lausuntopalautteessa. Osa viranomaisista on pitänyt epäselvänä, mitä yleistä etua koskevat tehtävät koskevat käytännössä ovat ja miltä osin voimassa olevan tietosuojalain 4 §:n 2 kohta oikeuttaa niitä käsittelemään henkilötietoja esimerkiksi palvelujen kehittämisen tarkoituksessa.

Esityksessä on tuotu selkeästi tietosuojalain esitöihin viitaten esiin, että viranomaisen suunnittelu- tai selvitystehtävä voi olla lainkohdassa tarkoitettu yleistä etua koskeva tehtävä. Säännöskohtaisissa perusteluissa on lisäksi tuotu eksplisiittisesti esiin, että myös viranomaisen palveluiden kehittäminen voi olla lainkohdassa tarkoitettu yleistä etua koskeva tehtävä. Tällä voidaan katsoa olevan julkisen palveluiden tarkoituksenmukaista järjestämistä edistävä vaikutus. Vaikka osa viranomaisista hyödyntää jo nykyisin tietosuojalain 4 §:n 2 kohtaa käsittelyperusteena palveluja kehittäessään, on tässä koordinaatioryhmän julkaiseman väliraportin lausuntopalautteen perusteella kohdattu myös haasteita.

Pykälään ehdotetaan lisättäväksi uutta 2 momenttia, jossa viranomaisia vastaava käsittelyn oikeusperuste luotaisiin myös yksityisille tahoille niiden hoitaessa julkista hallintotehtävää. Yhdenmukaiset edellytykset viranomaisille ja julkista hallintotehtävää hoitaville ovat perusteltuja, joskin joissakin tilanteissa voi olla hankala erottaa esimerkiksi julkista hallintotehtävää koskevan palvelun kehittämistä yksityisen toimijan muiden palveluiden kehittämisestä. Kokonaisuudessaan valtiovarainministeriö katsoo ehdotettujen muutosten selventävän tietosuojalain 4 §:n soveltamisalaa.

Tietosuojalain erityisten henkilötietoryhmien sekä rikostuomioihin ja rikoksiin liittyvän käsittelyn muutosehdotukset

Tietosuojalain 6 §:n 1 momentin 2 kohtaa muutettaisiin vastaamaan tietosuoja-asetuksessa käytettyjä sanamuotoja. Jatkossa tietosuoja-asetuksen 9 artiklan 1 kohdan erityisiä henkilötietoryhmiä koskevaa käsittelykieltoa ei sovellettaisi, jos käsittelystä on säädetty laissa tai jos käsittely on välttämätöntä välittömästi rekisterinpitäjälle laissa säädetyn tärkeää yleistä etua koskevan tehtävän suorittamiseksi. Nykyisin käsittelykieltoa ei lainkohdan mukaan sovelleta tietojen käsittelyyn, josta säädetään laissa tai joka johtuu välittömästi rekisterinpitäjälle laissa säädetystä tehtävästä. Esityksessä ehdotetaankin ennen muuta, että erityisten henkilötietoryhmien ja arkaluonteisten tietojen käsittely rajataan perustuslakivaliokunnan edellyttämällä tavalla välttämättömään. Erityisten

henkilötietoryhmien käsittelyn rajaamista välttämättömyysedellytyksellä on perusteltu sinänsä asianmukaisesti tietosuoja-asetuksen reunaehdoilla ja perustuslakivaliokunnan lausuntokäytännöllä.

Tietosuojalain 7 §:n 1 momentin uudeksi 3 kohdaksi ehdotetaan lisäksi vastaavanlaista säännöstä kuin 6 §:n 1 momentin 2 kohtaan. Myös rikostuomioihin ja rikoksiin liittyvien tietojen käsittely sidottaisiin erityisten henkilötietoryhmien käsittelyä vastaavilla perusteluilla välttämättömään siltä osin kuin kyse olisi rekisterinpitäjälle välittömästi laissa säädetyn tehtävän suorittamisesta.

Valtiovarainministeriö on lausuntokierroksella antamassaan lausunnossa peräänkuuluttanut näiden muutosten viranomaisvaikutusten tarkempaa arviointia sen vuoksi, että muutokset vaikuttaisivat voivan kaventaa viranomaisten mahdollisuuksia erityisten henkilötietoryhmien käsittelyyn. Tältä osin esityksen vaikutuksia viranomaistoimintaan koskevaan kappaleeseen on jatkovalmistelussa lisätty maininta siitä, että sääntelyn sitomisella välttämättömyyteen voi olla vähäisiä kustannusvaikutuksia sekä vaikutuksia sisäisiin menettelyihin vaikkakin muutokset saattaisivat sääntelyn vastaamaan vakiintunutta oikeustilaa siitä, että käsittely on jo nykyisellään tullut rajata käsittelytarkoituksen kannalta välttämättömään.

Valtiovarainministeriö yhtyy arvioon siitä, että ehdotetulla muutoksella voisi olla vähäisiä kustannusvaikutuksia ja vaikutuksia viranomaisten toimintaan. Tätä tukee lausuntokierroksella saatu lausuntopalaute, jossa viranomaiset eivät Helsingin kaupunkia lukuun ottamatta suhtautuneet kriittisesti yleislainsäädännön mahdollistaman erityisten henkilötietoryhmien tai rikostuomioihin ja rikoksiin liittyvän käsittelyn rajaamiseen välttämättömään.

Tietojen luovutustapoja koskevien säännösten päivittäminen

Esityksessä ehdotetaan osin kumottavaksi ja osin muutettavaksi vanhentuneita teknisiä käyttöyhteyksiä koskevia säännöksiä asunto-osaakeyhtiölakiin (1599/2009), haastemieslakiin (505/1986), eläintenpitokieltorekisteristä annettuun lakiin (21/2011), konkurssi- ja yrityssaneerausrekisteristä annettuun lakiin (137/2004), liiketoimintakiellosta annettuun lakiin (1059/1985), velkajärjestelyrekisteristä annettuun lakiin (368/2017), rikosrekisterilakiin (770/1993), säätiölakiin (487/2015), yhdistyslakiin (503/1989). Lisäksi yrityskiinnityslakiin (634/1984) ehdotetaan uutta sääntelyä tiedon luovutustapojen osalta.

Muutoksilla edistettäisiin kokonaisuudistuksen tavoitteiden mukaisesti viranomaisten välisen tiedon liikkuvuutta ja varmistettaisiin, ettei vanhentunut sääntely aiheuta epäselvyyksiä suhteessa julkisen hallinnon tiedonhallinnasta annettuun lakiin (906/2019, tiedonhallintalaki). Samalla ehdotetut muutokset vaikuttavat myös julkisten palveluiden tarjoamiseen. Valtiovarainministeriö

pääsääntöisesti kannattaa ehdotettuja muutoksia ja nykytilan selventämistä tiedon luovutustapojen osalta.

Esityksessä on omaksuttu sääntelytapa, jossa tiedon luovuttamisesta teknisen rajapinnan tai katseluyhteyden avulla säädettäisiin silloin, kun kyse on tietojen luovuttamisesta muulle kuin viranomaiselle. Tämä on perusteltua, sillä vaikka tietojen luovuttaminen teknisen rajapinnan välityksellä on tällaisessa tilanteessa mahdollista tiedonhallintalain 24 §:n 1 momentin perusteella, ei tiedonhallintalaki mahdollista katseluyhteyden avaamista muulle kuin viranomaiselle.

Valtiovarainministeriö kiinnittää kuitenkin huomiota 4. ja 8. lakiehdotuksissa oleviin ehdotuksiin tietojen luovutustavoista. Esityksen perusteella jää epäselväksi, minkä vuoksi eläintenpitokieltorekisterilain 4 §:ssä ja rikosrekisterilain 5 §:ssä ehdotetaan säädettäväksi tietojen luovuttamisesta teknisen rajapinnan ja katseluyhteyksien avulla, eikä näiltä osin nojaututtaisi tiedonhallintalaissa säädettyyn. Kyseisissä lainkohdissa vaikuttaa olevan kyse tietojen luovuttamisesta viranomaisten välillä. Tällöin olisi perustellumpaa noudattaa tiedonhallintalain 22 §:ssä ja 23 §:ssä säädettyä.

Sanctu Viiman

Neuvotteleva virkamies